

Ügyiratszám: Sz/129/2012.

Az 1991. évi XX. törvény 109. §. (1., 2.) bekezdése alapján készült

S Z A K V É L E M É N Y

Budaörs Város Önkormányzata nyílt, anonim pályázatot írt ki Trianoni emlékmű/emlékhely létrehozására. A pályázat kiírója az emlékmű állításával egyrészt emlékeztetni kíván a trianoni békediktátum okozta nemzeti tragédiára, másrészt az emlékeztést szolgáló ünnepségek méltó helyszínének létrehozását tűzte ki célul.

A pályázati feltételek szerint a pályázati anyagnak tartalmaznia kellett: részletes műleírást, költségvetést és ütemtervet, a mű 1:5 léptékű modelljét, a hiteles helyszínrajz alapján készített alaprajzi tervet, vázlatterveket a mű környezetbe illesztéséről, illetve a tervezett műalkotás alapozásának a tervét. Hiánypótlásra nem volt lehetőség.

A mű kiíró által megszabott maximális keretösszege: bruttó 5 millió forint.

Határidőre 30 érvényes pályamunka érkezett be. A határidőn túl érkezetteket illetve a pályázati feltételeknek nem megfelelő pályázatokat a kiírásnak megfelelően a kiíró kizárta, nem kerültek a szakértő bizottság elé.

A Magyar Alkotóművészeti Közhasznú Nonprofit Kft. szakértői bizottsága a pályázati anyag áttekintését és értékelését követően nem talált a kiírásnak – jelen állapotában – maradéktalanul megfelelő pályázatot, de a részletek továbbfejlesztése után **megvalósításra javasolja a 26. számú pályaművet.**

A szakértő bizottság **a szakmai díjakat** az alábbi pályaműveknek ítéli:

- I. díj** - bruttó 500 000 Ft   **26. számú pályázat**
- II. díj** - bruttó 300 000 Ft   **7. számú pályázat**
- III. díj** - bruttó 250 000 Ft   **5. és 10. számú pályázat** megosztva.

A 26. számú pályamű leírása és értékelése:

A kompozíció központi, négyzet alapterületű – a mai Magyarországot jelképező – elemét az elcsatolt területeket szimbolizáló négy darab, téglatest formájú tömb fogja körbe a területek égtáji helyzetének megfelelően. Az elszakított országrészeket jelképező, egymástól eltávolított tömbök újra egymáshoz rendelve egy szabályos, négyzet alapú tömböt formáznának az egykori egység tökéletességét megidézve. A mai Magyarországot jelképező négyzetes elem befoglaló mérete: 170 x 80 x 80 cm. A téglalap alapú hasábok befoglaló méretei az elszakított területek arányaihoz igazodnak: Ausztria: 30 x 80 x 20 cm, Csehszlovákia: 60 x 100 x 50 cm, Román Királyság: 100 x 65 x 175 cm, Szerb-Horvát-

Szlovén Királyság: 80 x 100 x 50 cm. Magasságuk az elszakított részek lélekszámának arányait tükrözik. A szimbolikus értelemben, egykor összekapcsolódó csatlakozási felületeket anyagában színezett, nagyszilárdságú finombeton burkolólapból kialakított, 5 cm szélességű, érdesített felületű, sötétszürke színű, egyenes vonalak hálózák be, amik a talaj síkján megtörve folytatódnak kapcsolatot teremtve az eltávolított elemek között. Az emlékmű sima felületű, világosszürke elemei előregyártott, anyagában színezett finombetonból készülnek egybeöntve 7 cm-es falvastagsággal. Az együttest a tömbök talpába rögzített kampók segítségével illesztik az alapozásban kialakított részekbe utólagos kibetonozással. Az alkotó szándéka szerint nagyelemes térkövel burkolt felületet alakítanak ki az emlékmű körül. Éjjel talajba süllyesztett világítás fénye vetül a tömbök szétválasztott felületeire.

Tematikájában a pályázat lehetőségeit jól hasznosító kompozíció erénye az összetett gondolatvilágú, narratív kompozíciós szerkesztés. Az igényesen megfogalmazott, a trianoni békediktátum következményeire szimbolikus utaló koncepció átgondoltan kapcsolódik pályázati kiírásban megfogalmazott tematikai feltételekhez. Az emberléptékű alkotás-együttes korszerű és érthető gondolatiságot képvisel plasztikai nyelven megfogalmazva. Szerencsésen mellőzi a más pályamunkáknál oly gyakran alkalmazott, ám a szobrászat formanyelvétől idegen irodalmi, térképészeti és statisztikai adatokból táplálkozó szimbolikus utalásokat.

A szakértői bizottság a tervet megvalósításra javasolja, hiszen a kiírásnak a leendő műre vonatkozó tartalmi és formai követelményeinek egyaránt magas színvonalon megfelelt. Ugyanakkor a szakértők a terv további gazdagítása érdekében kisebb módosításokat javasolnak az alkotónak. Az emlékmű alapsíkjaként értelmezhető talajburkolatot a mű felületével egyeztetni kell, mivel a tervben bemutatott díszburkolat raszterhálózata ellehetetleníti a tömbökből induló rajzolat grafikai hatását. Az átfutó vonalrendszer folytonossága az elemek színével és anyagával azonos, simított betonfelületű alapba ágyazva jobban érvényesül. Átgondolandó továbbá, hogy az elszakított területeket jelképező hasábok alatt átfutva a vonalháló a tömbök külső, üres felületére felfutva érjen véget. A látványában is erőteljesebb megoldás egyúttal közelebb viszi, mintegy belépteti a szemlélőt a plasztikák terébe segítve ezzel a műcsoporthoz vezető trapéz és az általa létrehozott látszatperspektíva hatását. A hangsúlyosabb kontrasztot érdemes fenntartani az alap és a vonalrendszer színe között, ugyanakkor a szakértők észrevételezték, hogy a benyújtott pályázatból nem derül ki egyértelműen, hogy technikailag hogyan valósul meg az vonalrendszer és a betontömb egymáshoz rendelése.

7. számú pályamű:

A 630 x 210 cm nagyságú téglalap formájú, fekete gránitzemcsékkel borított betonfelületű alapzat sarkába állított, 300 x 130 x 65 cm befoglaló méretű, a látóhorizont fölé emelkedő hasáb mintázott felületű betonzsaluval készül. A plasztika a hasáb tömegéből szabályos téglatestek kivágásával a teljes tömeg egyharmadát teszi ki, vagyis a kivágott és megmaradt tömeg az elcsatolt és a megmaradt területek arányához igazodik. A minden irányból más nézetet nyújtó, áttört felületű alkotás – a kivágott részek ellenére – masszív, stabil érzetet kelt. A kiszaluzott felületeket antigraffiti bevonattal látják el, míg a felső, vízszintes felület műgyanta impregnálást kap. Az alapozás csiszolt betonfelületén hagyományos kőfaragó technikával vésett szöveg olvasható: „AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚT A TRIANONI BÉKESZERÖDÉS 1920. JÚNIUS 4-ÉN LEZÁRTA. AZ ORSZÁGOK ÚJ HATÁROKAT KAPTAK. MAGYARORSZÁG TERÜLETE EGYHARMADÁRA CSÖKKENT. A HIÁNYT, AZ ÜRT A TELJES TÖMEGBŐL ELTÁVOLÍTOTT TESTEK JELKÉPEZIK. KÉPZELETÜNK AZONBAN LÁTJA A CSONKÍTATLAN EGYSÉGET. Állította: Budaörs Város 2012.”

Kvalitásában kiemelkedő, plasztikailag erőteljes alkotás. A klasszikus konstruktív hagyományokhoz kapcsolódó plasztika – a képzőművészet és az építészet határterületén finoman mozogva – valóban szobrászati eszközökkel dolgozza fel a témát, friss konceptualitása nem leíró jellegű, nem bevett szimbólumokkal operál. A térplasztika a témához kötődő gondolatiságot a kompozícióban a pozitív és negatív formák letisztult arányrendszerével fejezi ki. A kisvárosias, intim térben azonban nem